

I De herkomst

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de familienamen zijn ontstaan en wordt een poging gedaan om de herkomst van de familienaam 'Antonis' te achterhalen.

Geschiedenis familienamen

Om te begrijpen hoe de familienamen zijn ontstaan eerst een stukje geschiedenis. Om twee of meer personen met dezelfde naam te kunnen onderscheiden, voegde men een extra naam toe; de naam van de vader (in de genealogie ook wel patroniem genoemd). Dit gebruik is in de Zuidelijke Nederlanden tussen 1200 en 1400. Erfelijk geworden. Zo ontstond dus een familienaam. [I-1] Dat de familienamen erfelijk waren, betekende nog niet dat ze vast waren. Het Middelnederlands had geen vaste spelling en namen werden op gehoor af gespeld en volgens verschillende spellingsmogelijkheden.

In de 16de eeuw werden Germaanse familienamen onderinvloed van de kerk verlatijnst of vergriekst. Zo'n Latijnse naam was dan een soort statussymbool voor die tijd. [I-2] Ook werden namen geleidelijk vervangen door heiligennamen, die namen geven ons een beeld van de verering van de populairste en meest vereerde heiligen. [I-3]

Op de naam Antonis zijn de volgende varianten en of verbasteringen bekend:

Antoni, - Antonio, - Anthoni, - Anthonij, - Ant(h)ony, - Antoniasse, - Ant(h)onus, - Ant(h)onis, - Antonise, - Ant(h)onissen(s), - Ant(h)eunis, - Ant(h)eunus, - Ant(h)eunissen(s), - Anthuenis, - Anrheunissens, - Antoin, - Ant(h)oine, - Anthoon(s), - Anthoens, - Ant(h)on(e), - Anto(o)n(s), - Antoun, - Antonsen, - Antonsson, - Hanto(o)n, - Antun, - Antuyns

Bij het invoeren van de burgerlijke stand werden de familienamen officieel vastgelegd. De burgerlijke stand (état civil), werd ingesteld nadat in 1810 het Koninkrijk Holland bij het Franse Rijk was ingelijfd. In Zeeuws-Vlaanderen al in 1796 en in Limburg in 1798. De overige delen van Nederland in 1811 en 1812. De burgerlijke stand omvat ondermeer geboorte-, huwelijks-, en overlijdensakten. De akten zijn in tweevoud opgemaakt en ingeschreven in een jaar omvattende registers.

Daar velen al een familienaam hadden zou men kunnen zeggen dat bij de invoering van de burgerlijk stand de vastlegging van de familienamen het vastleggen van de bestaande situatie was.

Achternamen kan men algemeen in de volgende categorieën verdelen:

Patroniem (of vadersnaam)

Een patroniem kan men als tweede naamvalsform van de voornaam van de vader beschouwen: Yke Fokkes, Harmen Hendriks.

Vaak zijn patroniemen voorzien van het achtervoegsel 'zoon' of 'dochter', Andries Andrieszn, Fempje Woutersdr.

Toenaam

Om misverstanden bij het systeem van eennamigheid te voorkomen, voegde de Germanen aan de naam de vadersnaam toe. Deze toenaam is in de Zuidelijke Nederlanden tussen 1200 en 1400 erfelijk en dus familienaam geworden. [I-4]

Een toenaam kan men als nadere aanduiding verstaan van een persoon bij diens voornaam. Zoals de aanduiding van:

het beroep: Schipper, Bakker, De Slager,
eigenschap: De Goede, De Wilde
onderscheid met een gelijknamig persoon: Eenoog, De Oude, De Jongste
de plaats of streek van herkomst: Van Buren, Van Keulen, Van Hulshorst
de naam van de boerderij of landgoed: Haverkamp, Van Munnikhof, Van Nijeveld,
van een huis of herberg: Gouweleeuw, Van der Molen, Vermeulen
een veldnaam: Van den Berg, Van der Kamp, Van der Made
De toenaam had voor de vastlegging een persoonlijk karakter, wat wil zeggen dat de
broers, vader en zijn kinderen met een andere of geen toenaam voorkomen.

Enkele jaartallen in de geschiedenis van de familienaam: 1545-1563

Het Concilie van Trente gaf aan om een vaste toenaam (achternaam) aan te nemen.

1808-1811

Bij keizerlijk decreet (Napoleon) werd een ieder in Nederland die nog geen geslachtsnaam had bevolen binnen een jaar een geslachtsnaam aan te nemen. Velen namen dit niet ernstig met als gevolg geslachtsnamen die hun nageslacht in grote verlegenheid hebben gebracht. (Naaktgeboren, Suyckerbuick, Poepjes) Anderen gaven er geen gehoor aan.

05-11-1825

Bij Koninklijk Besluit (Koning Willem I) werd het bevel tot aannemen van een geslachtsnaam onder strafbedreiging herhaald.

Hieruit volgden vele Registers van Naamsneming. Een Akte van Naamsneming uit het Register, laat de aangever van de naam zien en de familienaam die aangenomen wordt. Ook ziet men de namen van degenen voor wie opgetreden wordt zoals broers, zusters, kinderen, kleinkinderen met hun leeftijd. Als laatste wordt deze akte 'indien zulks geleerd hebbende' ondertekend. Dit kwam vooral in het noorden en oosten van Nederland kwam voor.

Herkomst van de familienaam

De herkomst van een familienaam is niet altijd gemakkelijk te verklaren, vaak zelfs heel moeilijk. Familienamen zijn eeuwenoud en ondergaan dus in de loop der eeuwen allerlei wijzigen. Ze zijn onderhevig aan de historische ontwikkeling van de spraakklanken. Eenklanken evolueerden naar tweeklanken. Er ontstonden grote klankverschillen met als gevolg dat de namen erg gingen afwijken van de oorspronkelijke vorm. Namen werden ook op verschillende manieren gespeld en aangezien ze op het gehoor af opgeschreven werden, kunnen weer verschillende varianten ontstaan, zoals we gezien hebben aan de verschillende varianten van de naam 'Antonis'. [I-5]

In mijn zoektocht naar de herkomst van de familienaam heb ik drie mogelijke verklaringen gevonden. Zo zou de familienaam "Antonis" ontstaan zijn uit de Latijnse mannelijke voornaam **Antonius**. Uit deze voornaam zijn zoals we reeds gezien hebben meerdere varianten herleid. Deze zijn onder anderen ontstaan door verschrijvingen, omdat voor de invoering van de burgerlijke stand de voor- en achternamen werden bijgehouden in de kerken en het overgrote deel van de aangevers 'niet kon lezen en schrijven' of het dialect van de aangever zorgde er kennelijk soms voor dat de inschrijvende pastoor of dominee

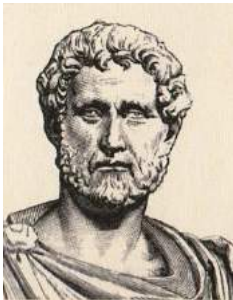
(misschien gepaard met slechthorendheid of kennelijke staat) de naam niet goed opschreef en daardoor varianten en of verbasteringen introduceerde.

Marcus Antonius

De Latijnse naam waarvan de betekenis niet bekend is, werd reeds gedragen door een bekend Romeins geslacht; Marcus Antonius. Marcus Antonius was een Romeins magistraat en advocaat en leefde van 143-87 voor Christus. Zijn zoon droeg dezelfde naam. Zijn broer Lucius Antonius probeerde in 89 na Chr. Keizer Domitianus af te zetten. [I-5]

Verder droegen een aantal Romeinse keizers Antonius of een vervoeging in een van hun namen. [I-5]

Antoninus Pius

Titus Aurelius Fulvus Boionius Antoninus Pius. [I-6] Hij was keizer van de Antonijnse dynastie van 138 - 161 na Chr. Hij werd geboren in 86 en overleed in 161.

Marcus Aurelius Antoninus [I-7]. Hij volgde Antoninus Pius op en regeerde van 161 - 180 na Chr.

Marcus Aurelius

Hoe raakt nu een Latijnse naam in zwang in de Lage landen?

De mannen die in het Romeinse leger hadden gediend bij de hulpstroepen, gingen zich in de loop der jaren als echte Romeinen gedragen. Zij namen Romeins klinkend namen aan. [I-8] Op zo'n manier kan de naam Antonis in België en Nederland verzeild zijn geraakt.

Mede door de kruistochten werd de naam in het westen populair door:

St.-Antonius Abt, Antonius de kluizenaar of Antonius de Grote, de befaamde Egyptische kluizenaar wordt beschouwd als de grondlegger van het monnikenwezen; hij leefde van 251 of 252 tot 356. De kerkelijke feestdag wordt gevierd op 17 januari. Zijn verering werd in het westen vooral verbreid door de orde van de antonieten (1095), stichters van hospitalen. St-Antonius is schutpatroon van Italië en patroon tegen besmettelijke ziekten.

St. Antonius Abt

St.-Antonius van Padua (1195-1231), een groot redenaar (over hem gaat de legende van St.-Antonius die voor de vissen predikte) en kerkleraar, vooral patroon voor het terugvinden van verloren zaken ('Sint Antonis beste vrind, maak dat ik mijn ... weer vindt'); Zijn kerkelijke feestdag is 13 juni.

De Portugees Antonius van Padua werd geboren als Fernando Martin de Balhom.

St. Antonius van Padua

In de literatuur komt men de volgende namen tegen, die van invloed geweest kunnen zijn bij het ontstaan van de naam:

1392: Antone de Baillieul.

1393: Antoine de Bailleul.

1396: Antonis van Belle; hij leefde in Ieper, België.

1396: Lijsbette Onthoneus; zij leefde in Pittem, België.

15de eeuw: Antony; Hertog van Bougondië en Brabant. Hij bezocht Bergeijk en omstreken.

Verder valt nog op te merken dat in het grieks 'Antonis' een voornaam is. Vrij vertaald staat Antonis voor Anton, Antonie.

Een derde verklaring van de herkomst kan zijn dat de achternaam Antonis is, dat deze is afgeleid van een patroniem. De voornaam Anton of Antoon wordt Anton's zoon of Antonsonne of Antonz, wat later weer Antons of Antoons werd. De genitief s in Antons is dan onder invloed van priesters die de naam moesten opschrijven vervangen door een Latijnse genitief suffix -is.

Het verklarend woordenboek van de familienamen in België en Noord-Frankrijk [I-9] gebruikt de volgende verklaring voor de naam 'Antonis': een familienaam ontstaan uit de mannelijke Latijnse naam Antonius.

Bij het ontstaan van bepaalde familienamen kunnen meerdere herkomsten denkbaar zijn. De hierboven beschreven voorbeelden zijn slechts enkele mogelijkheden. [I-10]

Voornamen

Vernoemen was tot ver in de tweede helft van de 20ste eeuw in veel families gebruikelijk. Dit vernoemen kwam voort uit het magische geloof dat met de naam ook iets van de vernoemde persoon werd doorgegeven. Men hoopte dan ook dat via vernoeming diens sterke eigenschappen op het kind zouden overgaan.

Door dit vernoemen kon een naam binnen de familie lange tijd levend blijven, zelfs als veel dragers er van niet meer actief werden herinnerd. Zolang er maar kinderen werden geboren aan wie de naam van de voorouders werd gegeven.

In onze cultuur is het vernoemen in de tweede helft van de 20ste eeuw grotendeels in onbruik geraakt.

Het vernoemen kan in twee basisprincipes worden onderverdeeld. [I-11]

1. Het eerste kind wordt naar de grootouders van vaderskant vernoemd.
2. Is het eerste kind een jongen dan wordt hij naar de grootvader van vaders zijde vernoemd; is het een meisje, naar de grootmoeder van moederskant.

Overleden grootouders gaan bij beide basisprincipes voor.

Bij volgende zonen en dochters wordt de keuze vrijer. [I-12]. Vaste afwijkingen van het systeem zijn:

- a. Een postuum geboren zoon krijgt de naam van de vader
- b. Als de vader kort na de geboorte van de reeds gedoopte zoon sterft, krijgt het kind alsnog de naam van de vader.
- c. Als een moeder bij de bevalling van een dochter sterft, wordt het meisje met haar moeders naam gedoopt. Overlijdt de moeder enige tijd later dan wordt de naam van het kind alsnog gewijzigd.
- d. Het recht om een naam te kiezen voor het eerste dochterjete geldt niet voor de nieuwe echtgenote van een weduwnaar. In dat geval geeft de vader de naam van zijn overleden vrouw door aan zijn dochtertje. Hertrouwd een weduwe dan heeft zij het recht haar eerst geboren zoon de naam van haar overleden echtgenoot te geven.

Veel voorkomende voornamen en hun betekenis:[1-13]

Adamus, Adam

Betekent in het Hebreeuws 'mens'; volksetymologisch in verband gebracht met adama 'bodem' en Edom 'rood'. Volgens de bijbel is Adam de stamvader van het menselijk geslacht (Gen. 2).

Antonius, Antoine

Antonius is een Latijnse naam waarvan de betekenis niet bekend is. Zoals reeds eerder beschreven werd hij reeds gedragen door een bekend Romeins geslacht, bijv. Marcus Antonius. Mede door de kruistochten werd de naam in het westen populair door: 1) St.-Antonius, de befaamde Egyptische asceet in de woestijn, die beschouwd wordt als de grondlegger van het monnikenwezen.

Christianus, Christiaan, Christ

Is afgeleid van het woord christen (Grieks: christianos, Latijn: christianus). De naam werd blijkens Hand. 11,26 het eerst in Antiochi gebruikt: '... dat de discipelen het eerst in Antiochi christenen genoemd werden.'
Het Griekse woord Christos betekent 'gezalvde'.

Cornelius, Cornelis

De betekenis van de naam is niet zeker, hij wordt gewoonlijk in verband gebracht met het Latijnse cornus, dat 'hoorn' betekent, dus 'de gehoornde'. Cornelius was ook de naam van een Romeinse familie, waartoe o.m. Cornelius Scipio, Africanus maior (de overwinnaar van Hannibal in 201 v. Chr.), behoorde. Een dochter van hem heette Cornelia. De naam kwam in de christelijke sfeer door Cornelius, genoemd in Hand. 10. Als heilige kan vermeld worden paus Cornelius (251-253). Gewoonlijk wordt hij afgebeeld met een hoorn (cornu) in de hand.

Gerardus, Gerrit, Geert

Gerardus is de Latijnse versie voor de naam die afgeleid is van de Germaanse naam 'Gerhard'. De betekenis hiervan is 'speer-sterk'.

Henricus, Hendrikus

Henricus is de Latijnse versie voor de naam die afgeleid is van het Germaanse 'haim-rik', dat 'heem-machtig' betekent.

Jacobus, Jacob, Cobus

In het Hebreeuws bestaat het woord ja'aqob, met als mogelijk betekenis 'hij zal beschermen', maar in verband met de geschiedenis van Jakob en Esau, de zonen van Isaak, is deze naam volksetymologisch verklaard als 'hij greep de hiel, hij verdrong (zijn broer), bedrieger' (Gen. 25). De Griekse vorm werd Jakobos en daaruit ontstond de Latijnse naam Jacobus. De naam kreeg reeds vroeg zijn grote populariteit door de twee apostelen van deze naam.

Joannes, Johannes, Jan

Het Hebreeuwse woord Johanan betekent 'Jahweh is genadig'. Voor de populariteit van de naam komt in de eerste plaats in aanmerking Johannes de Doper (Luc. 1,15v. en Matt. 3 e.e.). Dit was ook de naam van een discipel van Christus, broeder van Jacobus (Marcus 1,19 e.e.), vanaf de 4e eeuw wordt hij 'de theoloog' genoemd.. Aanvankelijk was de naam Jo(h)annes vooral in de Oosterse Kerk populair, maar met de Kruistochten begon de naam in het Westen door te dringen. Daar werd het in alle landen al vroeg de meest voorkomende naam. Aanvankelijk werd de naam in de Latijnse vorm Joannes gebruikt (de Griekse vorm is Ioannes).

Josephus, Jozef, Jos, Sjef, Jef

In het Hebreeuws betekent deze naam 'Jahweh voege toe, geve vermeerdering'. Uit het Oude Testament is de naam bekend door Jozef, de zoon van Jacob en Rachel (Gen. 30 en 37), die door zijn broers verkocht werd; uit het Nieuwe Testament vooral door Jozef van Nazareth, de man van Maria. Vooral door hem is de naam populair geworden, echter pas in de 18de eeuw. Het toenemende gebruik van de naam kwam niet alleen door de Reformatie, maar ook door de groeiende verering van Jozef als heilige.

Petrus, Peter, Piet

Deze naam is afgeleid van Griekse woord Petra dat 'rots' betekent, als symbool van vastheid, betrouwbaarheid. Als discipel Sim(e)on ontving hij de naam Petrus van Christus. Zie Matt. 16.18: 'En ik zeg u, dat gij Petrus zijt, en op deze petra zal Ik mijn gemeente bouwen (...). Ik zal u de sleutels geven van het Koninkrijk der hemelen...'. Petrus was de eerste der twaalf apostelen.

Wilhelmus, Willem

Is een tweestammige Germaanse naam, die bestaat uit 'wil' en 'helm', met als oorspronkelijke betekenis 'bedekker, beschermer'. De twee elementen geven dus samen geen zinvolle betekenis. De naam Wilhelm was in de middeleeuwen zeer populair, mede doordat hij in vorsten- en gravengeslachten voorkwam.

Walterus, Waltherus, Wouter

Walterus is afgeleid van de Germaanse naam Walthari (Waltherus in het latijn).

De naam bevat de elementen 'walt-hari', wat betekent heerser-leger. Walt komt van het Duits 'Gewalt' = 'macht'.

Adriana

Adiana is afgeleid van de mannelijke naam Adianus, die betekent 'inwoner van, afkomstig uit Adria'. Dit is een plaats in de buurt van Venetië. Aan deze plaatsnaam ontleent ook de Adriatische Zee haar naam. Adria wordt in verband gebracht met Latijnse woord ater. De betekenis hiervan is: 'dofzwart, donker', vanwege het donkere zand langs de kust van de Adriatische Zee. Pas in de 15e eeuw wordt de naam populair; ook vrouwelijke vormen komen in deze eeuw in de mode, aanvankelijk bij de hogere standen. Bij de burgerij komt de naam vooral in de 16e eeuw op.

Anna

Anna is afgeleid van de Griekse vorm van Hebreeuwse woord Hanna, wat 'genade, begenadigde, lieflijke' betekent. Ook in de Latijnse literatuur komt de naam Anna al voor. In de bijbel wordt Anna in Lucas 2 genoemd als de naam van een profetes. Zijn grote verbreiding kreeg de naam echter door Anna, de vrouw van Joachim, moeder van Maria (genoemd in het apocriefe Proto-evangelie van Jacobus). Zij werd de patrones van de huismoeders. Reeds vroeg verbreidde de naam zich, eerst in het Byzantijnse rijk, daarna ook in het Westen. Daar heeft Anna, de vrouw van Hendrik I van Frankrijk, ook toe bijgedragen.

Catharina

In het algemeen wordt de naam in verband gebracht met het Griekse woord katharos 'rein, schoon, zuiver'. Volgens sommigen echter komt hij van alkaterine, waarop de Russische vorm (Ekaterina) wijst. De th zou er dan in gekomen zijn onder invloed van het Griekse woord katharos (hoewel men het ook verklaart uit aeikatern 'de altijd reine'). Er is nog een andere verklaring, hetgeen wel op onzekerheid wijst, nl. uit Syrisch kethar 'kroon'. De naam was al vroeg in de middeleeuwen in West-Europa verbreid en zeer frequent. De naam Catharina werd ook door vele vorstinnen in Europa gedragen.

Elisabeth, Elisabetha

Afkomstig van de Hebreeuwse naam, Elisjeba 'God heeft gezworen, God is mijn eed, God is degene bij wie ik zweer'. De vrouw van Zacharias, moeder van Johannes de Doper; kerk droeg deze naam. Mede doordat verscheidene vorstinnen in Europa de naam droegen werd hij zeer populair. In ons land komt hij betrekkelijk vroeg in de middeleeuwen al voor. Onder invloed van de Germaanse naam Elispert werd de vrouwelijke variant Elisbertha gebruikt.

Henrica

De vrouwelijke vorm van de naam Henricus. Vanaf de 16de eeuw komt deze naam voor in Nederland.

Joanna, Johanna

De vrouwelijke vorm van de naam Joannes, Johannes.

Maria, Mie

De naam is afgeleid van de Hebreeuwse naam Mirjam, de naam van de zus van Mozes en Aaron (Num. 26,59). Er bestaan ruim 60 verklaringen voor de naam, hetgeen er op wijst dat de betekenis van de naam zeer onzeker is. De meest gebruikelijke verklaring is

`bitterheid'. Een van de oorzaken van deze onzekerheid is de oorspronkelijke. schrijfwijze van het woord, namelijk zonder de klinkers. De Septuagint maakte er Mariam van, de gebruikelijke Griekse vorm. In de Vulgaat werd deze vorm waarschijnlijk als een accusativus opgevat, zodat daar de vorm steeds Maria werd. In de middeleeuwen werd deze vorm vaak geassocieerd met het Latijnse woord mare `zee', vandaar stella maris `sterre der zee' en dergelijke bijnamen. Zijn populariteit kreeg de naam bij ons pas in de middeleeuwen, omdat schroom de mensen ervan weerhield de naam van Maria, de moeder van Christus, als persoonsnaam te gebruiken. Ook voor jongens is Maria als tweede of derde doopnaam bij rooms katholieken. in gebruik gekomen, soms met verschuiving van de klemtoon naar de eerste lettergreep.

Petronilla, Petronella

Petronilla, is een vrouwelijke afleiding van Petronius. Het is een heiligennaam: Petronilla was een Romeinse martelares uit de vroege tijd van het christendom. Op grond van een legende geloofde men dat zij een dochter van Petrus was. De aanleiding voor deze gedachte was de ontdekking van een grafschrift in Rome: Filiae dulcissimae Aureliae Petronillae (`aan de allerliefste dochter Aurelia Petronilla'). De naam werd al vroeg in de middeleeuwen populair, aanvankelijk verbreidde hij zich vooral via adellijke geslachten.

Wilhelmina

De vrouwelijke vorm van de naam Wilhelmus.

Geografische spreiding

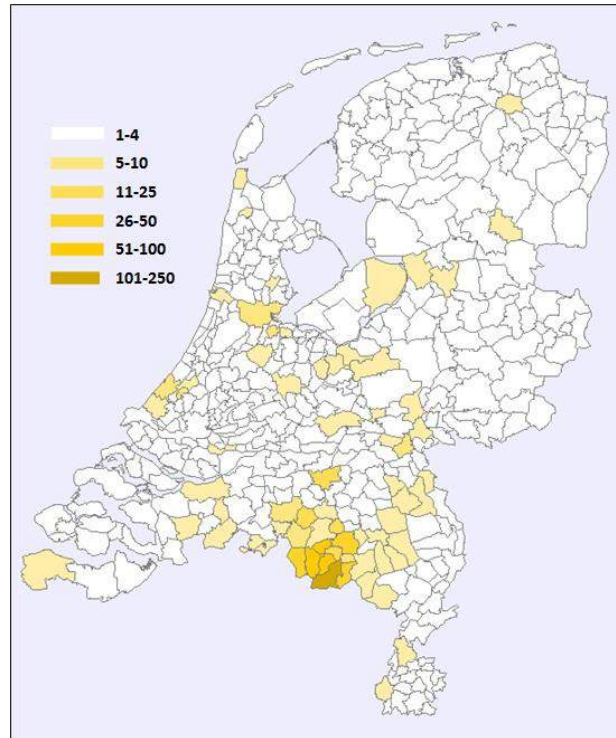
Niet alleen bij voornamen maar ook bij familienamen is er sprake van geografische differentiatie. In Noord-Brabant hebben familienamen Vlaamse invloeden en kunnen daar vaker voorkomen. [I-14] Zo ook de familienaam `Antonis'.

De spreiding van deze familienaam over Nederland, België en Frankrijk is als volgt:

Jaar:	NL:	B:	F:
1500	25	10	12
1600	239	268	26
1700	280	400	27
1800	490	664	19
1900	1275	1234	151

De kaart op de volgende bladzijde uit 2007 laat de spreiding over Nederland zien. [I-15]

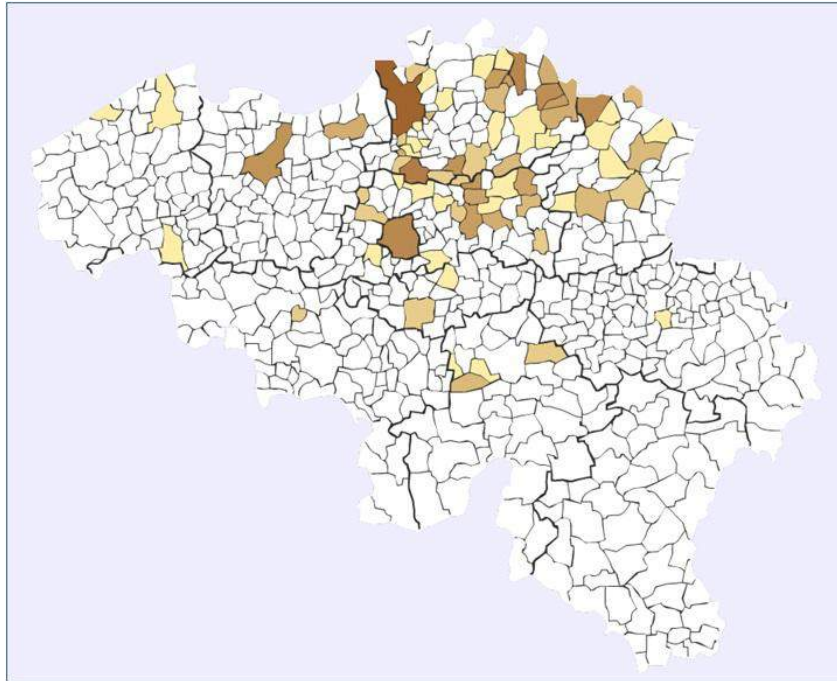

In 1947 zag de spreiding per gemeente in Noord Brabant er zo uit: [I-13]

<i>Aantal:</i>	<i>Plaats:</i>	<i>Aantal:</i>	<i>Plaats:</i>
58	Bergeijk	6	Waalre
30	Bladel en Netersel	6	Best
24	Riethoven	5	Budel
22	Eersel	4	Westerhoven
21	Hoogeloon	2	Luyksgestel
15	Valkenswaard	2	Veldhoven
13	Reusel	2	Vessem
10	Eindhoven	1	Bergen op Zoom
7	Den Bosch	1	Dongen
7	Moergestel	1	Oisterwijk
6	Tilburg	1	Oost- West- en Middelbeers

Op de kaart van de vorige bladzijde is een concentratie te vinden is aan de Belgische grens het is dan ook aan te nemen dat de naam "Antonis" ook in België voor zal komen.

De geografische spreiding in België is weergegeven in de kaart op de volgende bladzijde, die gemaakt is aan de hand van gegevens uit het Belgische Bevolkingsregister van 1998. [I-17]

De naam komt het vaakst voor in Antwerpen (48x), Mechelen (16x), Turnhout (12x) en Lommel (10x).

In het nu volgend overzicht is te zien hoe vaak de naam Antonis en enkele varianten voorkomen in Nederland en België. [I-16en I-17]

	NL	NL	B	B
	1947	2007	1998	2008
Antonis	250	521	265	273
Anthonis	2	5	855	802
Antonius	35	175	27	28
Antheunis	120	93	599	616
Antonissen	611	898	689	693
Anthonissen	152	210	982	693
Antoine	25	45	3887	3810

De naam Antonissen komt in Nederland veel voor in de omgeving van Breda. Antoine komt vooral voor in Frans België.

Het stamboom onderzoek

Tijdens het Concilie van Trente (1545-1563) besloot de katholieke kerk onder andere dat een huwelijk voortaan gesloten moest worden in een kerk ten overstaan van een priester en getuigen na drievoudige afkondiging. De verbintenis moest vervolgens worden vastgelegd in een huwelijksregister. Tegelijk kwam er huwelijkswetgeving, omdat men een einde wilde maken aan zaken als geheime huwelijken en polygamie. Ook de registratie van de doop werd geregeld. De pastoors werden verplicht een

doopboek of doopregister bij te houden. Deze registraties vormden de primaire bron voor het stamboomonderzoek. Het duurde echter enige tijd voordat de regel om dopen en huwelijken te registreren ook echt consequent werd toegepast. Vandaar dat de betreffende kerkelijke registers in het onderzoeksgebied eigenlijk pas begin 17de eeuw beginnen. Veel later ging men ook over tot het registreren van begrafenissen, vooral met het oog op de financiële administratie.

Door de jaren heen zijn door oorlogsgeweld en brand niet alle registers bewaard gebleven en zijn er in de administratie hiaten ontstaan.

De registers [I-18 en I-19] waar uit is geput voor het in dit boek beschreven onderzoek hebben de volgende datering:

Bergeijk	Dopen: 1626-1810 Trouwen: 1608-1813 Begraven: 1694-1812
Bladel	Dopen: 1684-1810 Trouwen: 1693-1810 Begraven: 1720-1810
Eersel	Dopen: 1619-1810 Trouwen: 1619-1810 Begraven: 1602-1810
Hapert	Begraven: 1731-1810
Hoogeloon	Dopen: 1684-1810 Trouwen: 1675-1810 Begraven: 1722-1810
Veldhoven	Dopen: 1629-1810 Trouwen: 1653-1815 Begraven: 1656-1810

Na de reformatie nam de Nederduits-Gereformeerde kerk het registratiesysteem van de katholieke kerk over en voegde lidmatenregisters toe. Na 1648 was het huwelijk alleen rechtsgeldig als dit voor een predikant van de gereformeerde kerk of voor het gerecht plaatsvond. Katholieken moesten daarnaast ook voor hun eigen priester trouwen.

Er waren geen uniforme regels over hoe inschrijving precies moesten plaatsvinden. De genoteerde gegevens kunnen dan ook sterk verschillen per plaats en tijd. In katholieke registers zijn de inschrijvingen vaak in het Latijn genoteerd.

Wat de trouwboeken betreft bestaan er ondertrouw- en trouwinschrijvingen. In de gereformeerde kerk treffen we hoofdzakelijk ondertrouwregisters aan. Begraafregisters vermelden meestal de begraafdatum en dus niet de overlijdensdatum.

De schrijfwijzen van de namen in de Doop-, Trouw- en Begraafboeken van de 17de en 18de eeuw zijn nogal verschillend.

Zo worden verschillende voor- en achternamen gebruikt, wat het onderzoek bemoeilijkt.